

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמ"ח קמה קמו

כפוגם ומטיל דפי בראשון) של ראשון, אָבֵל (יח) שלשה גברי בשלשה (ז) ספרים, כגון ראש־חדש טבת (יט) שחל להיות בשבת, (כ) ליקא משום (כ) פגם:

קמה דיני המתרגמין, ובו ג' סעיפים:

א * בימי חקמי הגמרא היו (א) נוהגים לתרגם כדי שְׁבִינֵי הָעָם. אין (ב) הקורא רשאי לקרות לתרגמן יותר מפסוק אחד, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיקלה הפסוק מפי הקורא, ואין הקורא רשאי לקרות אחר עד שיקלה התרגום (ב) מפי המתרגם. ואין הקורא רשאי (ג) להגביה קולו יותר מהמתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא. ואין הקורא רשאי לסיע למתרגם, שלא יאמרו תרגום פתוח בתורה: ב * קטן מתרגם על־ידי גדול, אָבֵל אינו כבוד לגדול שיתרגם על־ידי קטן: ג * היאידנא לא נהגו לתרגם, משום דמה תועלת בתרגום כיון (ד) שאין מבינין אותו:

קמו שלא לדבר בשעת הקריאה, ובו ד' סעיפים:

א (א) * אָסור לצאת ולהניח ספר־תורה * כִּשְׁהוּא פתוח, (ב) * אָבֵל בין גְּבָרָא (ב) לְגַבְרָא (ג) * שפיר דמי: ב (ד) * כיון שֶׁהִתְחִיל הַקּוֹרֵא לְקִרְוֹת בְּסַפְר־תוֹרָה אָסוּר לְסַפֵּר (ה) אָפְלוּ (ו) בְּדַבְרֵי־תוֹרָה (ו) אָפְלוּ בֵּין גְּבָרָא

באר היטב

א מגלה כב ב שם ג תוספות במגלה שם והביאם הטור

ונטות־סופר הוא, והבאר היטב אשר לפני לא הרגיש בזה: (ז) ספרים. משמע דהראשון אסור לקרות בס"ח הג', ב"ח, ומ"א מתיר, ע"ש ועין סי' רפב: (ח) אפלו בענין א', פ"ח, ע"ש. מי שקנה מצנה לשנה ומת באמצע השנה חובים היוצאים לשלם דמי המצנה, או ימכרו המצנה ומה שיחסיר ישלימו להקהל, ואם ימכרו ביותר, הרוח היוצאים, כנה"ג.

באר הגולה

א ברכות ח ב סוטה ט

וע"ת חולק עליו ופסק דהרמב"ם להקטיל, דאין משתכרין בעדקה, ע"ש: (ב) הקורא. עין יד־אֶרְזָן: (ג) לְגַבְרָא. דוקא לצורך גדול, סנה"י. ובין פסוק לפסוק אסור, טור מ"א פ"ח: (ד) בְּדַבְרֵי. אפלו להורות לאדם ששואל לפי שעה או לפרש מדבר־אסור, עין ברי"ף וכמ"א, ובר"מ הביא: להורות לשואל או לפרש מדבר־

משנה ברורה

בשני ענינים, כגון בשבת־ראש־חדש או ביום־טוב, דרינא הוא שקורין למפטיר בספר אחר הנגלל מכבד ומוכן לאותו מקום כדי שלא יצטרכו לגלל בעבור את הספר ראשון, וכנ"ל בסעיף ג, אין לקרות למי שעלה באחרונה שיעלה הוא גם־כן למפטיר בספר השני, אפלו אין שם אחר שיוודע להפטיר, דנראה כמטיל דפי בספר־תורה ראשונה מפני שהיא חסרה או שאר פסול¹⁰¹, אלא יגללו הספר־תורה ראשונה עד שאגיעו לשם. ואם ירצו לקרות למפטיר מהקוראים שקדם האחרון, המגן־אברהם מתיר, דאין שו"ך פגם אלא כשקורא בשניהם זה אחר זה, דיאמרו למה לא קרא בראשון אלא שתסר הפרשה בו, אָבֵל כשפסקים ביניהם באיש אחר הוי לה עתה קקורא מתדש; והב"ח אוסר, וכן מצדד האליה רבה לדינא, משעם דאבתי יאמרו דגודע עתה פסולו של הספר ראשון ולקף בזה בהמגן־אברהם, דמתר לקרות לחתן־בראשית מי שעלה כבר בספר־תורה ראשונה¹¹¹, מחמת דיש לו עוד סניפים להתיר שם¹¹²: (יח) שלשה גברי בשלשה ספרים. והוא הדין (טו) תרי גברי בתרי ספרים. ואם ירצה הראשון מהשלשה לקרות בספר־תורה שלישית למפטיר, תליא בפלגתת הב"ח ומגן־אברהם שכתבתי מתחלה: (יט) שחל להיות בשבת. שאתה קורא בעניניו של יום והשני בשל ראש־חדש והשלישי בשל חגה למפטיר: (כ) ליקא משום פגם. אפלו בענין אחד [פר"ח¹¹³]. [ועין בפריימגדיים¹¹⁴]:

באר היטב

א ברכות ח ב סוטה ט

* כשהוא פתוח. מלשון זה משמע דאפלו לא התחילו עדין לקרות אסור מכיון שכבר נפתח הספר. ואף דבסעיף ב סתם המחבר כהנמכ"ם דדוקא כשהתחיל לקרות אסור, תכא לענין לצאת חמיר טפי. ואף דלענין בין גברי לגברי חמיר שם מהכא, דהכא שרי והתם אסור, לענין לצאת כשהיא פתוחה חמיר תכא מהתם. אכן מלשון הרמב"ם משמע דהכא גם־כן אינו אסור רק כשהתחיל לקרות, אָמַנְס לִפִּי מַה שְׁמַעְדָּד הַמַּגֵּן־אֲבְרָהָם, וכן משמע מהג"ר א, דשם גם־כן אסור חפץ משנפתח, אסי"ן בעניניו בודאי אין להקל: * אָבֵל בין גְּבָרָא לְגַבְרָא. עין בתשב"ץ חלק ג סימן צח שכתב, דהוה דוקא כשארע הדבר באקראי בעלמא, אָבֵל כשעושין זה תדיר נראה פריק על תורה, וכמעט שאני אומר שליהם נאמר "ועזבי ה' יכלו" חס ושלום, עין שם: * שפיר דמי. עין בפרי חדש שמעדר לומר דמשעה שגמר הקריאה אפלו לא ברך עדין ברכת "אשר נתן" יכול לצאת. ובספר משה־יהודה

קרא באחתה. ואף בשמת־תורה מצדד האליה רבה דיש להקל בזה בהמגן־אברהם, דמתר לקרות לחתן־בראשית מי שעלה כבר בספר־תורה ראשונה¹¹¹, מחמת דיש לו עוד סניפים להתיר שם¹¹²: (יח) שלשה גברי בשלשה ספרים. והוא הדין (טו) תרי גברי בתרי ספרים. ואם ירצה הראשון מהשלשה לקרות בספר־תורה שלישית למפטיר, תליא בפלגתת הב"ח ומגן־אברהם שכתבתי מתחלה: (יט) שחל להיות בשבת. שאתה קורא בעניניו של יום והשני בשל ראש־חדש והשלישי בשל חגה למפטיר: (כ) ליקא משום פגם. אפלו בענין אחד [פר"ח¹¹³]. [ועין בפריימגדיים¹¹⁴]:

א (א) נוהגים לתרגם. בלשון תרגום, כי לשונם היה ארמית: (ב) מפי המתרגם. והכל כדי שלא יתבלבלו בעבור ריבולו לשמע כל הפרשה ככתבה מפי הקורא, ואחר־כך יבינו כל פרושה מפי המתרגם [לבוש]: (ג) להגביה קולו. דכתיב "משה ידבר והאלהים יענו בקולו", והאי 'בקולו' הינו בקולו של משה [גמרא]: ג (ד) שאין מבינים אותו. ואין לומר: נלמד מהם לפרש גם אנהניו לעם בלשון שביבנו, דשאני תרגום שנתקן ברוח־הקדש¹¹⁵ [טור]. [ועין במגן־אברהם בשם תשב"ץ, שגם עתה רשות לתרגם בלשון תרגום אף שאין מבינים אותו, משום שנתקן ברוח־הקדש, אלא שאין התרגום מעכב:

א (א) אָסור לצאת וכו'. ועל זה נאמר "ועזבי ה' יכלו"¹¹¹, (ב) ומתרגמין: וירשבק אוריתא דיני ישתצוין¹¹². (ג) ואפלו איבא עשרה דצינתי לספר־תורה וזלתו, (ג) וגם הוא כבר שמע קריאת התורה בעשרה, אפלו הכי אסור¹¹³: (ב) אָבֵל בין גְּבָרָא לְגַבְרָא. והוא (ד) קשנשאר עשרה בכית־הכנסת: (ג) שפיר דמי¹¹⁴. והינו (ה) כשקבר שמע קריאת התורה או שדעתו לבוא מיד, וגם זה אינו מתר כי אם כשהוא (ו) לצורך גדול: ב (ד) כיון שֶׁהִתְחִיל. והמגן־אברהם מצדד לומר, דמשעה שנפתח הספר־תורה אפלו לא התחיל עדין הקורא לקרות, גם־כן אסור, וכן משמע דעת הג"ר א בבאורי, דמשעה שפתחו הספר־תורה כדי לקרוא אסור לספר: (ה) אָפְלוּ בְּדַבְרֵי־תוֹרָה. וכן לפרש דב־תורה או להורות הוֹרָאָה לְאָדָם ששואל, (ו) אָסוּר, (ז) ולאפרושי מאסנא מתר לומר בדרך קצרה, אם אי אפשר להפריש על־ידי רמיה: (ו) אָפְלוּ בֵּין גְּבָרָא לְגַבְרָא. שְׁמָא יַמְשַׁךְ

שער הציון

(טו) דרכי־משה ושאר פוסקים: (ב) תשב"ץ: (ג) פרישה וש"א: (ד) פריימגדיים ודמשק־אליעזר: (ז) אחרונים: (ח) פריימגדיים: (י) מגן־אברהם: (י) פריימגדיים: (כ) שער־אפרים ודרכי־החיים: (ל) מגן־אברהם בשם הר"ף, והשעם, דהא יכול להורות אחר־כך¹¹⁵ [פמ"ג]: (ט) שער־אפרים ודרכי־החיים:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו

- (ג) **לגבא, וְאִפְלוּ (ז) אִם הַשְּׁלִים הוּא בְּלַחֲשׁ. וְיֹשֵׁ אֲמָרִים שְׂאֵם יֵשׁ עֲשֶׂה לְסֵפֶר (בְּדַבְרֵי-תוֹרָה) (כ"י בִּשְׁם מַהֲרַ"א).** וְיֹשֵׁ (י) **לְמִי שֶׁקָּרָם שֶׁנִּפְתַּח סִפְרֵי-תוֹרָה מִחוּזַר אֵלָא לְקָרוֹת, וּמִתְחִיל לְקָרוֹת. *וְלִקְלוֹת (ז) (יא) שְׂרִי. (יב) טוֹב לָּא אִינוּ עֲנִין**
- ג הנשיא בחיובו ד רשיי שם ה פעל המלכות ה' הדין שם ובכא ה טור ז המליד ר ינה ח מרובי ונתחזר אשיר ופנתג ר"י חסיד ט חוספת ריש פרק ב דרכות והרא"ש והסמ"ק

באר היטב

אסור שפיר דמי, ע"ש: (ג) **לגבא.** וב"ח פסק דבין גבא לגבא מטר, ובפטר האידיא שפאריזין כמי שפרץ ובשלה"ה כתב: אם אסור לספר אפלו בין גבא לגבא אף שהספר סגור, א"כ מה יעני ליוס"הדין הגדול והנורא אותן שמספרין

באר הלכה

חולק על זה, והפרכה שיקא לתקריאה וחישיבא פותח, ענין שם: * **וְיֹשֵׁ מַתִּירִים לְגַרְסַּ בְּלַחֲשׁ.** שיטה זו היא שיטת התוספות והרא"ש. אמנם באמת שיטה זו תמהה לכאורה מאד, דמאי מהני שיגריס בלחש, שלא יבטל שארי השומעים קריאת התורה, מפל מקום גם הוא מצוה לשמע קריאת התורה, ואם ילמד את כלמודו לא ימנ לבו לשמע? מה שקורא הקורא? ואפלו אם יש עשירה דצייתי, מאי מהני לגבי דידה, הא על כל איש ואיש משל החיובי דתקנת עזרא? ובאמת כבר תמה פזה הקדמון בעל שבלי-הלקט על שיטה זו (101) בסיומן לט, והובא בבית-יוסף, ומפני זה התמה מהלכה. ולולא דמספיקא הנה אמינא דשיטה זו מירי שבכר יצא בעצמו ידי קריאת התורה, ואפלו הכי בקול רם אסור שלא יטרוד שאר השומעים, וכן דעת בעל הלכות גדולות שנוקר אחר זה יהיה יסורן מירי רק בכהאי גוונא וכן משמע קצת בפסקי הרא"ש, דבלחש לבד אינו הטר כי אם בצרוף דתורתו אמנותו, שעל-ידי-זה פטור בעצם מקריאת התורה לשיטת רב אלפס, ענין שם וענין בפרי תרשן. ולפי זה אפשר דקאי המתבר רק אמאי דסמין לה "שכבר השלים הפרשה", ולפי מה שכתבנו במשנה ברורה דאפלו כבר יצא ידי קריאה, אלא דבאמת מדברי המחבר בסוף סוף ש"ח דה"ש נכתב: וכל זה אינו ענין וכו', ומשמע פן, וצריך עיון: * **וְלִקְלוֹת שְׂנִיִּם מִקְרָא וכו'.** ענין במונ' אברהם שהביא בשם תרומת-הדשן דמטר אפלו ליכא עשירה דצייתי לספר-תורה, כיון דגם הוא עסוק באותו ענין. ובאמת אין דברי תרומת-הדשן מקרחין כלל, ומה שהביא ראיה מאור זרוע שקטב דבנה מטר לבלי עלמא, אין כוונתו אפלו בדליכא עשירה, אלא אדלעיל מנה קאי, שהביא מתחלה דעת רבנו חננאל דדוקא בתורתו אמנותו כרב ששת, והאידיא לית לן תורתו אמנותו, ועל-פני אף בדאיכא עשירה דצייתי לא מהני, כדמוכח מיר"ף פרק הקורא עומד: ואחר-כך עומד: ובה"ש בשם רבנו שמהן דרעמה דרב ששת משום דסגרי-נהור הנה, ענין שם, ועל זה הביא דלקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי לקלי עלמא משום שעסוק באותו ענין על-פלי-פנים, אבל כל זה אפשר דדוקא בדאיכא עשירה דצייתי, אבל בדליכא עשירה לא מהני, דהא הוא קורא בפני עצמו בחמש, ולפעמים כפרשיות ובפסוקים אחרים, ואינו שומע

הפרשה שקורין בספר [ונראה לי עור, דמה שהביא האור זרוע מתחלה דעת רבנו יצחק בר"ש דבלחש שפיר דמי, הינו גס"כ דדוקא בדאיכא עשירה דצייתי, ובכדיאיתא בסמ"ק סימן קנה, ונהו שם שקטב עוד בשם ר"י אלפסי ואדלעיל קאי, ואף דהר"י אלפסי לא אריר לענין לחש, אפלו הכי מדמה שפיר, דהינו כמו שדעת ר"י אלפסי דבעינין עשירה דוקא אפלו בתורתו אמנותו, וכמו שקטב בהגהות מימוני בשמו, פן הוא הדין לענין שיטת ר"י דבלחש מהני, הוא גס"כ דדוקא כשיש שם עשירה. וכן מ"ש מאד דברי הגהת אשרי [בברכות דף ח] כמה שהביא בשם אור זרוע דבלחש דדוקא כשיש שם עשירה, דלקאורה הרכיב משני תרועים שבאור זרוע, ולדברינו נראה מאד]. וכן משמע מדברי הגהות מימוני שקטב לענין מי שתורתו אמנותו בשם ר"י אלפסי דגם שם בעינין דדוקא עשירה דצייתי לספר-תורה ואי לאו הכי אסור, ואחר-כך פתח דלדין לא מהני בשום אפן, דאין לנו תורתו אמנותו כרב ששת, ועל זה פתח אחר-כך בשם אור זרוע דלקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי, ומשמע דאדלעיל קאי מירי בדאיכא עשירה דצייתי, וכן משמע עוד יומר בסוף דבריו, ענין שם, וכן משמע שטות דברי הגל-בו והסמ"ק סימן קנה, דאפלו לחזר הפרשה אינו מטר רק בדאיכא עשירה דצייתי, ענין שם, היוצא מדברינו, דדברי תרומת-הדשן אין להם שום מקור מאור זרוע, ובסמ"ק מפרש להפוך. ולא מבניא לדעת הש"ו וסיעתו כסיומן נה סיעת-קטן ד דישן וכן מדבר ואינו שומע אינו מצטרף לענין תפלה משום דבעינין עשירה דצייתי, וכדברי הרא"ש המובא בסיומן קכד סעיף ד, בודאי גם הכא בעינין עשירה דצייתי למה שקורא בספר, ואין להתיר כמה שעוסק באותו ענין, דהא הש"ו שם כתב דגם בההיא דסעיף ו דעסוק גס"כ בענין תפלה אינו מטר רק משום דכיוול להפסיק ולשתק, ושומע כעונתו, אלא אפלו להשתחוץ עירוף שם דמקל, אפשר הוא דדוקא בתפלה ולא בקריאת התורה, דשם בעינין דדוקא צבור ונתעד, דהא בעניני תפלה אחד מקבץ עשירה בני-אדם אף שבכר התפללו ויצאו ידי פרקי וקריאה, ועובר לפני התבה ואומר פרקי וקריאה, והפל עונין אחריו, ולא מצינו פן בקריאת התורה שאחד שלא שמע קריאת התורה יוכל לקבץ עשירה שבכר קראו וקראו עוד הפעם שבבילו [ענין בסיומן קמג [דבור המתחיל 'בפחות'] בבאור הלכה], ועל-פירוש דלא נחננה אלא בעבור דדוקא[11]. ובאמת על כוונתו מכרחין אנו לומר פן לדעת השלח-עירוף קריאת-התורה חמיר טפי, דהא בעניננו מבאר להדיא כבעל הלכות גדולות ור"ף דבעינין עשירה דצייתי, ולא מצטרף

שער הצינן

(ט) ענין שם באליה רבה בשם סרר-היום שמקל בנה: (י) אליה רבה ונר-החיים וש"א: (יא) רשבי"א: (יב) מדפרש השעם רק שלא יפירש מן הצבור ולא פירש משום דצריך לשמע קריאת התורה, משמע דסבירא לה דכלל גוני אסור: (יג) הגהת אשרי ותרומת-הדשן סימן כד וסמ"ק סימן קנה: (ד) מטה-יהודה, וכן מוכח בר"ף פרק הקורא עומד. ובדליכא עשירה דצייתי אינו מועיל תורתו אמנותו אפלו לשיטה זו, פן מוכח בהגהת מימוני פרק יב מהלכות תפלה:

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ו]

אף להורות אז הוצא לפי שעה אין להחמיר, דלא שכיח כל-פך קנה שפא ימשך⁶.

6) וכן לומר 'מול טוב' לעולה לתורה בין גברא לגברא, כתב הגר"ח קניבסקי (תשובות הגר"ח עמ' קיט) שיש להקל בדבר, מאחר וצורך מצוה הוא.

[משנב ס"ק ח]

ואפלו הכי אינו מפר בקול רם לדעה זו, כדי שלא יטרוד שאר השומעים⁷.

7) ומטעם זה כתב לעיל (סי' צב ס"ק לו), שלקבץ צדקה בעת קריאת התורה הוא שלא כהוגן, שכן על ידי כך יתבטל הציבור משמיעת קריאת התורה ומעניית 'ברוך ה' המבורך לעולם ועד'.

[ביה"ל ד"ה ויש]

ואם ילמד את למודו לא יתן לבו לשמע⁸ מה שקורא הקורא⁹.

8) ולשמוע קריאת התורה באמצע תפילת שמונה עשרה, כתב הגר"ח קניבסקי (דעת נוטה תפלה עמ' שדמ) שמותר, והוסיף (שם הע' 239) שאומרים שהחזו"א היה מפסיק באמצע שמונה עשרה לשמוע קריאת התורה, ובדינים והנהגות (פ"ה אות יח) הובא בשם החזו"א, שאין לעשות כן לכתחילה, וכתב הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ב הע' נו) שבעודו מתפלל אין לעשות כן, אבל יש לו לשתוק ולשמוע, והגר"ש וואנר כתב (קובץ מבית לוי ח"ב עמ' סב) שפשוט שאסור להפסיק אפילו בשתיקה באמצע שמונה עשרה [לשמוע קריאת התורה בשני וחמישי], ואפילו אם אחר כך לא יהיה לו מנין ולא יוכל לשמוע עוד קריאת התורה, שאינו דומה לקרשה כלל.

9) ומי שהסח את דעתו מקריאת התורה ולא שמע אחת מן המילים או אחת מן האותיות, כתב בסידור הגר"א (לר"י מלצאן, שחרית לשבת, הנהגת הקהל בעת קריאת התורה ד"ה וכתב) בשם הגהות יש נחלין, שלא יצא ידי חובת הקריאה כלל. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"ד סי' כג) שבאופן זה הפסיד הפסוק שהחסיר, ואין לו תקנה, מאחר ואין מטריחין את הציבור לחזור ולשמוע בשביל היחידים. אכן, באופן שהם עשרה שחיסרו תיבות ופסוקים, צריכים לחזור ולקרא את מה שהפסידו.

מאידך, דעת הגר"שז אויערבך (שיח הלכה סי' ו אות ח) שיצא ידי חובה, ופטור מלכת למנין אחר לשמוע את מה שהפסיד, הואיל ונקט שקריאת התורה חובת ציבור היא, וכן דעת הגר"שז אלישיב (אבני ישפה פ"ט ס"ג) שלענין זה סומכים על הדעה שחובת ציבור היא. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ט תשובה ו), אלא שהוסיף

שממידת חסידות טוב לילך ולשמוע במנין אחר [אכן, בשו"ת אגרות משה (שם סי' מ אות ד) נקט, שחיוב קריאת התורה הוא חיוב על כל יחיד, וראה הע' הבאה].

ובשו"ת אגרות משה (שם אות ה) הוסיף, שהחיוב להקפיד על חיסור מילה ופסוק הוא דוקא בקריאה בשחרית בשבת, אבל בשני וחמישי ומנחה בשבת, כל ששמע שלשה פסוקים שלמים לכל עולה יצא, והוא הדין לגבי קריאה של יום טוב.

ועל כל פנים לגבי שמיעת המשך הקריאה [שלאחר התיבה שחיסר], כתב הגר"שז אויערבך (שם) שאף לדעת השל"ה (בהגהות יש נחלין) שלא יצא ידי חובה, בוודאי חייב לשמוע את שאר הקריאה.

[ביה"ל שם]

הקצת כבר תמה קנה הנדון פצל שפלי-הלקט על שיטה זו¹⁰.

10) בביאור מחלוקתם כתב העמק ברכה (קריאת התורה אות ג) שהיא תלויה בנדון האם קריאת התורה היא חובה המוטלת על כל יחיד ויחיד בפני עצמו, או שחובת הציבור היא. שלדעת השו"ע אדם יוצא ידי חובת הקריאה אף כשהסח את דעתו ממנה [וכן משמע מהראשונים שהביא בב"י]. משום שהוא סובר שאין חיוב על כל יחיד לשמוע את הקריאה בפני עצמו [וכדעת האמרי יוסר (ח"ב סי' קעא אות ג)]. אך האחרונים [והביה"ל] שתפסו לעיקר כדעת השבלי הלקט, סוברים שכל יחיד מחויב לשמוע את הקריאה כולה. וראה מה שכתבנו לעיל בפתיחה לסי' קלה בהרחבה בנדון זה וכן בהע' הקודמת.

[ביה"ל ד"ה ולקחת]

יוכל לקבץ עשרה שפכר קראו ולקרות עוד הפעם בשכילו וכו', ועל-קרחה דלא נקנה אלא בצבור דוקא¹¹.

11) ועל כן, חולה או חבוש בבית האסורים שאין עמו עשרה, כתב לעיל (סי' קלה סי"ד ד"ה אין) שלפי דעת המרדכי אין להביא אליו ספר תורה לקרוא בו, משום שלא חלה מצות קריאת התורה על היחיד בזמן שאינו יכול לילך לבית הכנסת.

כמו כן, ציבור שלא קראו בתורה מחמת שלא היו עשרה מתפללים, כתב השערי אפרים (שער ז ס"ט) שלא ישלימוה בשבת שלאחריה, וביאר, שאין זה דומה לציבור שנאנסו ולא קראו שצריכים להשלים את הקריאה בשבת הבאה [כמבואר ברמ"א לעיל סי' קלה ס"ב] משום שכיון שלא היו כאן עשרה לא נתחייבו בקריאה, וכן דעת הגר"שז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב דבר הלכה אות ט), והוסיף, שכשאין מנין אנשים יקרא כל אחד לעצמו בחומש. מאידך, בשו"ת בצל החכמה (ח"א סי' ז אות יב) הוכיח שיש מהפוסקים שחלקו על השערי אפרים וסוברים שגם באופן זה מחויבים להשלים.

המשך מעמוד קודם

וכשגוללים ספר תורה מפרשה לפרשה, כתב הדעת תורה (כאן) שמותר לצאת.

[שעה"צ ס"ק ז]

הנשעם, דקא יכול להורות אחר-כך⁵.

5) אכן באופן שההוראה נחוצה מיד, כגון שבאה לפניו שאלה בענין טעות שנמצאה בספר תורה באיזה מנין, או בענינו של חולה, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שודאי שיש להשיב מיד, אך בסתם שאלות ימתין מלהשיב עד בין גברא לגברא.

ובעיקר חיובן של נשים בקריאת התורה, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קלה בפתיחת המשניב שם.

[משנב ס"ק ג]

שפיר דמי⁴.

4) ואם מצאו טעות בספר התורה וגללוהו כדי לקרוא לעולה בספר אחר, כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' ל) שאף על פי שעומדים באמצע הקריאה לעולה זה, דינו כמו בין גברא לגברא ומותר לצאת, כיון שספר התורה אינו פתוח, אולם כשמעיינים בספר התורה לבדוק אם יש בו טעות, אסור לצאת, ואם כיסוהו ומעיינים בדינו מותר לצאת.

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמו קמו

באר הגולה כט

י רבנו יצחק נחבי"ב
כ טור בשם רב
שר-שלום

מדאורבתא, שצריך לבנו ולשמעם מפי הקורא. (יד) * והנכון, שבכל הפרשיות (טו) ראוי למדקדק בדבריו לבנו דעתו ולשמעם מפי הקורא: ג' אסור לספר (טז) כשהמפסיד קורא בנביא עד שישלים, כמו בספר-תורה: ד' (יז) אין צריך לעמוד (ה) מעמד (יח) בעת שקורין בתורה. (י) (יט) (יג) מחמירין ועומדין (כ) וכן עשה מהר"ם (מרדכי פרק רבי אליעזר דמילה):

קמו דיני גלילת ספר-תורה, ובו ח' סעיפים:

א (א) אסור לאחוז (ב) ספר-תורה (ג) ערם בלא מטפחת. הגה ויש אומרים דהוא הדין (ג) שאר כתבי (ב) קדש (אגודה) א מגלה לב

באר היטב

או ד"א, ע"ש, והפרי"ח והיד-אהרן חלקו וכתבו דנהי כשהוא ערם אסור לאחוז בעמודיו, אבל כשהוא כרוף במטפחת פשיטא דשרי לאחוז בעמודי הס"ת אפלו בלא מטפחת, וכ"כ הט"ז ולא ראינו אפלו מהמדקדקים לזהר מלצע בעמודי ס"ת בלי הספק, ע"ש, ועין במהר"י מטראני ח"א סימן קלו ובתשובת פנים מאירות סי' עו: (ב) קדש. ודקא כשכחובין אשורית על העור ובדיו,

לכונן לשמע: (ה) מעמד. אפלו העומדים על הבימה, דאין צריך לעמוד מפני הס"ת אלא כשאדם נושאה אבל כשמנחת במקומה אין צורך לעמוד. ובשעת כרפת התורה צריכין הכל לעמוד, דהוי דבר שבקדושה, מ"א ט"ז, עין יד-אהרן: (י) ויש מחמירין. ובין גברא לגברא שרי לכלי עלמא, ב"ח: (ב) ערם. ב"ח ומ"א קתבו דאפלו בעמודים אסור לאחוז אם לא ע"י מטפחת

באר הלכה

במה שאחד יושב ועוסק אפלו בדבר-תורה, וידעו השלחן ערוך שם הלא מצטרף במה שיושב שם בבית-התפילה לחוד, וכמבאר שם במגן-אברהם סעיף קטן ח, ועל-פירוש דקריאה חמירא טפי וימזה באמת נפשט ספקא דפרי" מגדים שהבאתי לעיל במשנה ברוכה סימן נה סעיף קטן לג, שמתפסק לענין קריאת התורה אם ישן מהני, ומדברי בעל הלכות גדולות ורי"ף משמע ולא מהני: * והנכון, שבכל הפרשיות נכו'. עין במשנה ברוכה דבור המתחיל ראוי וכו'. והנה כל זה הסעיף הוא תוכחה מגלה לאותן האנשים המפקירין את נפשותם ומספרין בשיחה בטלה בעת הקריאה: אם בין גברא לגברא שהספר סתום אסור לספר עם חברו (ולכמה פוסקים אסור אפלו בדבר-תורה). כמה יגדל האסור בעת שהספר פתוח, שבזיון הוא כשמסיר אונג

משנה ברורה

שכתבו דאינו עקר, ופרשת פרה הוא מדברבנו, מכל מקום לענין זה מסתברא דגם לדידהו לא מקילינן כל הקלות הנ"ל: (יד) והנכון, שבכל הפרשיות נכו'. ורצה לומר, אפלו להעביר הסדרא שנים מקרא ואחד תרגום בשעת הקריאה אינו מן המבטרי, אלא ראוי לדקדק ולשמע מפי הקורא מלה במלה: (טו) ראוי למדקדק בדבריו. ופרי חדש כתב דמעקר הדין הוא שאסור לעסק בשום דבר (טו) ואפלו בשנים מקרא ואחד תרגום בשעת הקריאה, ואפלו איכא עשרה דציתי וזולתו, וכן הביא מגן-אברהם בשם של"ה שמתמיר בזה, אלא צריך לשחק ולשמע הקריאה מפי השליח צבור, וכן דעת הגר"א במעשה-הרב ומכל מקום (טו) לקרות שנים

מקרא ואחד תרגום או עם פרוש רש"י בין גברא לגברא מטר אפלו לדעה זו. והמגן-אברהם הביא בשם מטה-משה דנכון לקרות בלחש מלה במלה עם השליח-צבור, דבלא זה אי אפשר לכונן ולשמע. וכן כתבו (י) כמה אחרונים: ג' (טז) כשהמפסיד קורא וכו'. עין לקמן סימן רפד סעיף ג, דצריך לבנו גם לברכות המפסיד ולענות אחריהם אמן, עין שם: ד' (יז) אין צריך לעמוד וכו'. ואפלו העומדים על הבימה, דאין צריך לעמוד מפני ספר-תורה אלא כשאדם נושאה, אבל כשמנחת במקומה אין צריך לענין בריש סימן קמא, דדוקא הקורא והעולה לתורה צריכין לעמוד. וכן אפלו כשאחד תופסה בידו, כגון בעת שקורין ההפטרות, כיון שהוא (יח) יושב במקומו אין צריך לעמוד לפניה. אפלו הם בתוך ד' אמות שלה על הבימה. ודע, דבעת שנושאין אותה (יז) תיב"ט לעמוד לפניה (יח) (יט) עד שתתפסה מעיניו (כו) או עד שיגיענו המוליכה (כא) למקומה (כב), ואפלו סמיכה על אינה דבר אסור, דסמיכה כשיביה (כג): (יח) בעת שקורין בתורה. ובשעת (כ) אמירת "ברכו" וענינת "ברוך ה' המברך לעולם ועד", לכלי עלמא צריכין לעמוד, דהוא (כד) דבר שבקדושה (כז): (יט) ויש מחמירין ועומדין. כתב הפרי חדש והגר"א דהעקר פסקא הראשונה, וכן נהגו. והפ"ח בסימן קמא כתב, דגם המהר"ם מודה דמדינא שרי, אלא דסבירא לה דראוי להדר ולעמוד (כח), מפני שצריך האדם להעלות בדעתו כששומע הקריאה מפי הקורא אפלו קבלה אותה שעה מהר-סיני (כט), ובהרסיני היו כל ישראל עומדין (ל), דכתיב "אנכי עמד בין ה' וביניכם וגו'". ומי שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועל-די-דה אין דעתו מושבת לכונן היטב לקול הקורא, יש לו לישב [ש"א]: (כ) וכן עשה מהר"ם. ובין גברא לגברא לכלי עלמא שרי לישב [אחרונים]:

א (א) אסור לאחוז וכו'. בגמרא אמרינן דעבור זה נקבר ערם ממצנה זו, דהינו שאין לו שקר של אותה מצנה (א); (ב) והפנהו, שאם אחז וקרא בו אין לו שקר מקריאה, וכן אם אחזו לגוללו או להיהו, ואפלו נגיעה בעלמא כידו לספר-תורה ערמה אסור. וכל זה דוקא כשאין צדף, אבל כשיש צדף לתקון הספר-תורה לתפור קצת ולדבק בדבק מטילת וכדומה, היכא דלא אפשר רשאי (פ"מ"ג), (ג) ומכל מקום טוב שיטל ידיו תחלה; אבל כשאין צדף, אפלו כנטילת ידים יש להחמיר, כמו שמס' הרמ"א: (ב) ספר-תורה ערם. אם לא על-ידי בגד המפסיק. ועל-כן בעת שגוללים הספר-תורה קדם קריאה או בשעת הגבהה, שלפעמים נמשכים יריעות הספר-תורה, ובכדי להשוות היריעה אוחזים בראשי היריעות למשך אותם למעלה או למטה כדי שיהנה שנה מבחוץ, (ג) אזי צריך לזהר שלא יאחזו ביריעות בגד ערמה, אלא צריך הפסקת טלית או מטפחת להפסיק בין ידיו ליריעות הספר-תורה. (ד) ובצמודי הספר-תורה יכול לאחוז בלא מטפחת, (ה) ויש מחמירין וכו' כיון צמודי הספר-תורה בקצוות השלית בשעת הגבהה (ה), ובמקום שלא נהגו הכל לעשות כן, (ו) אף מי שרוצה לדקדק בזה יעשה בדעתו, שלא ירגישו בזה בגני-אדם, משום יקרא: (ג) שאר כתבי קדש. ודוקא (ו) כשפתובים אשורית על הקלף ובדיו כספר-תורה, אבל ספרים

שער הציון

(טו) אם לא מי שתורתו אמינותו, ובזמנו ליכא תורתו אמינותו וכו': (טז) הנהו מימוני וכן כתב בשערי-אפרים: (יז) לכוש ונרד-המים ושלחן-עצי-שטים: (יח) ובפרי-מגדים כתב דאפלו הוא עומד עמה (כגון בעת שמוכרי תחנן לשמות), גם-כן אינו מחויב או לקום לפניה, כיון שהתחנן עומד עמה במקום אחר (כז); ולפי זה הוא הדין בעת שפותחין הארון, כי הלא בכל זה במקומה מנחת. ונעולם נוהגין בכל זה לעשות דהוי לתורה ולעמוד (כח). ועין בלילה